

ДОСЛІДЖЕННЯ КРИТЕРІЇВ ОЦІНКИ ОРИГІНАЛЬНОСТІ ЕЛЕМЕНТІВ У ХУДОЖНІЙ ГІМНАСТИЦІ

НАТАЛІЯ ШЕЛЬЧУК

Львівський державний інститут фізичної культури

Оригінальність є однією із важливих характеристик змагальної діяльності в художній гімнастиці (Ю. Иорданов, Ю.А. Попов, В. Смолевский, В. Силин та ін.). У міжнародних правилах суддівства змагань з художньої гімнастики введена боніфікація в розмірі 0,2 бали за виконання оригінальних елементів (Міжнародні правила суддівства змагань із художньої гімнастики, 1988). Однак цей показник майстерності практично не піддавався об'єктивній оцінці. У зв'язку з цим результати змагань та їх аналіз трактуються суб'єктивно, без підкріплення кількісних даних про оригінальність елементів і вправ загалом.

Вирішення проблеми оцінки оригінальності елементів у художній гімнастиці особливо важливе для ефективного керування тренувальним процесом спортсменів на основі об'єктивної інформації (В.Н. Афонін, Ю.Е. Титов, М.Л. Украин та ін.). Науково обґрунтована система оцінки оригінальності елементів дозволить правильно планувати тренування і своєчасно вносити корективи в навчально-тренувальний процес, розробити методику створення оригінальних елементів.

Як показали численні дослідження (Л.А. Карпенко, Л.Б. Переверзев, М. Хаджийська та ін.), один із шляхів створення нових оригінальних елементів у художній гімнастиці пов'язаний зі структурним аналізом всього їхнього різноманіття. Водночас знання закономірностей формування оригінальних елементів дозволяє спрямувати їх пошук.

Мета дослідження – виявити критерії оригінальності елементів за допомогою експертної оцінки вправ із предметами за результатами першості України з художньої гімнастики 2000 року.

Попередні експериментальні дослідження були спрямовані на вивчення рухової структури елементів у вправах з предметами найсильніших гімнасток України. Було проаналізовано вправи зі скакалкою, обручем, булавами, стрічкою, м'ячем. Було проаналізовано контент-аналіз понад 3500 елементів для виявлення основних рухових структурних одиниць.

Задля виявлення критеріїв оцінки оригінальних елементів у художній гімнастиці групою експертів у складі 18 кваліфікованих фахівців оцінювали вправи найсильніших гімнасток за матеріалами відеозапису першості України. У результаті було отримано оцінки оригінальності компонентів довільних програм, що у подальшому дозволило розробити методику оцінки оригінальності елементів і створити шкалу трансформації частот їх виконання – в бали.

Визначення погодженості думок експертів, які брали участь в оцінці оригінальності елементів, показало, що ці оцінки характеризуються достатнім рівнем узгодженості (табл. 1) і, отже, можуть вважатися об'єктивними при формулюванні висновків про критерії оцінки оригінальності.

Як видно із таблиці 2, оцінювані експертами елементи вправ із обручем характеризуються різним рівнем оригінальності. При цьому майже у всіх структурних групах рухів неоригінальні елементи складають більше половини.

елементів. Водночас, елементи високого рівня оригінальності навіть у найсильніших гімнасток України складають лише 8-11 % від загальної кількості елементів.

Таблиця 1

Кількість оригінальних елементів у композиціях найсильніших гімнасток України (2000 р.) та узгодженість оцінок експертів

Вид багатоборства (предмет)	Кількість зафіксованих експертами елементів	Узгодженість оцінок		
		коефіцієнт	χ^2	P
Скакалка	8,52 ± 1,63	0,555±0,074	31,39±7,55	0,001
Обруч	14,88 ± 1,88	0,579±0,085	57,18±7,73	0,001
Булзави	15,83 ± 1,83	0,476±0,050	58,609±12,8	0,001
Стрічка	11,83 ± 1,83	0,502±0,50	44,969±4,44	0,001

Таблиця 2

Співвідношення оригінальних елементів у різних структурних групах рухів (за матеріалами першості України 2000 р.)

№ п/п	Структурні групи	Рівень оригінальності (в %)			Неоригінальні елементи
		високий	середній	низький	
1	Кидки	12,8	12,4	18,8	42,4 %
2	Перекочування	8,7	24,6	25,2	34,2 %
3	Елементи входом в обруч	17,8	16,1	8,2	51,3 %
4	Обертання	11,9	26,4	2,2	53,4 %

З метою виявлення критеріїв оцінки ми спробували провести порівняльний аналіз рухової структури елементів високого рівня оригінальності та неоригінальних.

Як показали результати дослідження, в основі критеріїв, що визначають рівень оригінальності кожного елемента, лежать якісні розбіжності в їхній руховій структурі. Зокрема, рухова структура високооригінальних елементів складається, за правилом, із досить рідко виконуваних у змаганнях компонентів, водночас, як неоригінальні елементи зберігають в основному традиційні, загальновідомі й найбільш часто виконувани варіанти. Таким чином очевидно, що одним із основних критеріїв оригінальності може слугувати частота виконання окремих компонентів рухів.

У наступному етапі дослідження було проведено статистичний аналіз частоти виконання компонентів, які складають рухову структуру елементів у найсильніших гімнасток України. В результаті були отримані частотні характеристики елементів рухової структури елементів, які відображають їх значимість з точки зору оригінальності.

Результати порівняльних даних експертної оцінки з даними частоти виконання окремих компонентів рухової структури елементів двох олімпійських команд дозволяють зробити висновок щодо взаємозв'язку між ними. За даними кореляційного аналізу значення $r = 0,75$ характеризує сильний позитивний зв'язок, а його значимості $P < 0,01$, що дає підставу прийняти частоту виконання елементів рухової структури елементів як основний критерій в оцінці їх оригінальності.

THE INVESTIGATION OF EVALUATION CRITERIA OF UNIQUE ELEMENTS IN CALISTHENICS

NATALIA SHEVCHYUK

Lviv State Institute of Physical Culture

The aim of the research was to investigate the evaluation criteria of unique elements